



## **AANVULLEND BISSCHOPPELIJK DECREET**

**Inhoudende beslissing op bezwaar tegen het decreet d.d. 5 juni 2020 ter zake onttrekking aan de Eredienst van de kerkgelegenheid toegewijd aan de H. Lucia te Ravenstein.**

---

Onder verwijzing naar het Bisschoppelijk Decreet, gedagtekend 's-Hertogenbosch 5 juni 2020, met als datum van betekening 21 juni 2020, inhoudende de onttrekking aan de Eredienst van de kerkgelegenheid van de R.K. Parochie Heilige Johannes de Doper, gevestigd te Schaijk, toegewijd aan de Heilige Lucia, gesitueerd aan de Sint Luciastraat te Ravenstein, een en ander per 1 juli 2020.

### **Constaterend,**

- a) dat de heer W. Heessen, behorende tot de R.K. Parochie Heilige Johannes de Doper en voorheen de parochie H. Lucia te Ravenstein in brief van 28 juni 2020 bezwaar heeft aangetekend tegen de inhoud van het decreet van 5 juni 2020;
- b) dat de heren M.J.A. van Mourik en C.G.M. Verhoeckx, behorende tot de R.K. Parochie Heilige Johannes de Doper en voorheen de parochie H. Lucia te Ravenstein, namens de Stichting Loterijfonds Ravenstein en voor zichzelf in brief van 29 juni 2020 bezwaar hebben aangetekend tegen de inhoud van het decreet van 5 juni 2020;
- c) dat bedoelde bezwaarschriften herroeping vragen van het decreet van 5 juni 2020, en door dit feit zelf ook de opschorting van de uitvoering van het decreet als gevraagd wordt beschouwd;

### **Daarenboven constaterend,**

- 1) dat volgens appellanten het decreet van 5 juni 2020 geen stand kan houden daar onvoldoende overleg met de parochianen heeft plaatsgevonden
- 2) dat volgens appellanten de ernstige gronden waarop het decreet berust in redelijkheid geen stand kunnen houden, onder meer omdat de financiële positie van de parochie en de Ravensteinse kerkgemeenschap en de bouwkundige toestand van het kerkgebouw niet van dien aard zijn dat deze nopen tot sluiting en onttrekking aan de eredienst.
- 3) dat de naar voren gebrachte bezwaren zich met name richten op de onttrekking aan de eredienst van de kerkgelegenheid, toegewijd aan de Heilige Lucia.

### **Overleg**

Naar aanleiding van het bezwaar van de Stichting Loterijfonds heeft op 9 juli 2020 een gesprek plaatsgevonden waarbij aanwezig waren de heren Van Mourik, Verhoeckx, Peters (kanselier bisdom) en Mgr. G. de Korte om te bezien of conform canon 1733 een billijke oplossing zou kunnen worden



gevonden. Daarbij is duidelijk geworden dat voor appellanten intrekking van het bezwaar afhankelijk is van de overdracht van het kerkgebouw in eigendom aan de Stichting Loterijfonds én de kerk (tenminste gedeeltelijk) bestemd blijft voor de eredienst, waarmee naast profane activiteiten ook nog gevierd kan worden. Na ampele overweging, zoals toegezegd, heb ik moeten concluderen dat ik niet aan de wensen van appellanten in deze tegemoet kan komen, hetgeen in e-mail van 23 juli 2020 aan appellanten is meegedeeld.

De redenen in deze zijn onder meer de volgende:

- Uitgangspunt is dat in een gewijde plaats alleen toegelaten mag worden wat dienstig is voor de uitoefening of de bevordering van de eredienst, de vroomheid en de godsdienst (canon 1210 CIC). Dit houdt in dat gebruik voor andere doeleinden slechts bij uitzondering is toegestaan, en dan nog enkel indien de activiteit een religieus gehalte heeft (conferenties over religieuze thema's, concerten met gewijde of religieuze muziek) zodat de activiteit ten dienste staat van de geloofsopbouw (Schrijven van de Congregatie voor de Eredienst en voor de Sacramenten, sectie Eredienst, 5 november 1987).
- De kerk van de H. Lucia leent zich door haar beperkte omvang niet voor een scheiding in een gewijde en een profane functie, dat wil zeggen het verkleinen van de gewijde ruimte ten gunste van een profane ruimte en wel middels een dichte (niet verwijderbare) scheidingswand ter afscheiding van het priesterkoor van de kerkruimte. Gedeeld gebruik door openen van de scheidingswand ten behoeve van andere activiteiten is vanwege de daardoor ontstaande vermenging van liturgisch en profaan gebruik niet toegestaan, waarbij daarnaast de te ontstane vieringruimte in omvang vergelijkbaar zal zijn met de omvang van de naastgelegen Josephkapel welke voor vieringen beschikbaar is. In zoverre heeft een gedeeltelijke bestemming van het gebouw voor de eredienst, hetgeen overigens voor dat gedeelte een permanente onttrekking aan seculier (profaan) gebruik betekent, geen toegevoegde waarde voor het zielenheil.
- Sociale activiteiten of activiteiten die als doel hebben het verwerven van inkomsten (al dan niet voor onderhoud) zoals ook voor het Loterijfonds noodzakelijk en voorgestaan (waaronder lunches, borrels en koffietafels -notitie Loterijfonds 29 juli 2019-) passen niet bij de gewijde staat van de kerk, zelfs niet als deze slechts voor een deel gewijd is.
- Bij verkoop van de kerk wordt de controle over het toekomstig gebruik uit handen gegeven -behoudens de waarborgen via kettingbeding- hetgeen noopt de procedure van canon 1222§2 CIC te gebruiken (zie Prof. K. Martens, Canonieke beschouwingen bij fusies van parochies en sluitingen van kerkgebouwen, p. 25).
- Over de herbestemming van de Luciakerk is door het parochiebestuur reeds overeenstemming bereikt met derden, onder voorbehoud onherroepelijke onttrekking aan de eredienst, waarbij de vervreemding ook reeds is goedgekeurd door de Raad voor Economische Aangelegenheden en het Kathedraal Kapittel vormende het Consultorencollege. Het herbestemmingsplan van de aspirant-eigenaar voldoet aan de eisen die gesteld worden voor een profaan en waardig gebruik, hetgeen nog wordt gewaarborgd door in de verkoopakte verplicht op te nemen kettingbedingen en kwalitatieve verplichtingen in deze. Dit herbestemmingsplan waarbij het kerkgebouw ten dienste blijft staan van de Ravensteinse bevolking voor maatschappelijke, culturele en sociale activiteiten wordt, blijkens de reacties op de presentatie daarvan, door het overgrote deel



van de Ravensteinse inwoners alsmede door de gemeentelijke overheid als zeer positief ervaren. Ook u (Van Mourik c.s.) hebt publiekelijk eerder te kennen gegeven dat het nu voorliggende herbestemmingsplan hetzelfde is als wat het Loterijfonds probeerde te bewerkstelligen en daarmee van harte ondersteund kan worden (Brabants Dagblad 16 juni 2020). Ook in uw bezwaar geeft u nogmaals te kennen dat u de overname van het kerkgebouw door de aspirant-kopers, die het kerkgebouw gaan onderbrengen in de Stichting Erfgoed Lucia Ravenstein (zonder daarbij een functie voor de eredienst te voorzien, sic), graag ondersteunt.

In uw reactie op mijn bovengenoemde mail van 23 juli laat u weten mijn reactie teleurstellend te vinden, het herbestemmingsplan van de aspirant-kopers, in afwijking van uw hierboven aangehaalde ondersteuning, klaarblijkelijk alsnog niet te kunnen waarderen en te blijven doorvechten voor de Luciakerk, daarmee uw bezwaar niet intrekking.

Met inachtneming van het bovenstaande overweeg ik ten aanzien van uw bezwaren het volgende:

## **Behandeling van de bezwaren**

### **Overwegende:**

#### **1. Algemeen**

De bezwaren van appellanten richten zich tegen een administratieve beschikking (decreet) van de kerkelijke overheid van het bisdom van 's-Hertogenbosch en worden derhalve geregeerd door de interne kerkelijke regelgeving, in casu het Wetboek van Canoniek Recht.

#### **2. Ontvankelijkheid**

Bezwaar tegen een decreet dient te geschieden binnen de peremptoire termijn van tien nuttige dagen vanaf de wettige betekening van het decreet (canon 1734 C.I.C.), dan wel de datum waarop het decreet en de mogelijkheid tot het indienen van bezwaar bekend zijn (can. 20152 CIC). Het decreet van 5 juni 2020 is betekend tegen 21 juli 2020 en op 22 juni 2020 bekend gemaakt. De bezwaren zijn op 28 en 29 juni 2020 aan de bisschop toegezonden en daarmee ruim binnen de gestelde termijn. Bedoelde bezwaarschriften dienen derhalve als ontvankelijk te worden aangemerkt.

#### **3. Beoordeling van de verzoeken**

##### **a. Algemeen**

Het is de bisschop bekend welk belang betrokken parochianen aan het behoud van 'hun' kerkgebouw hechten, zo ook de bij de H. Luciakerk betrokken parochianen aan behoud van deze



kerk voor de Eredienst. Het sluiten van een kerkgebouw, waar men meerdere emotionele momenten heeft beleefd (doop, huwelijk, uitvaarten) en waar men zich mede daardoor aan verbonden voelt, doet pijn. Dezelfde pijn zouden de betrokkenen bij een der andere kerken in de parochie Heilige Johannes de Doper voelen bij sluiting 'hun' kerk.

Voor ieder kerkgebouw zijn meerdere argumenten te vinden die het voortbestaan van het gebouw als kerkgelegenheid zouden rechtvaardigen zo als er ook argumenten aan te dragen zijn voor afstoting van juist dat kerkgebouw. In alle gevallen echter dient er sprake te zijn van een ernstige reden en afweging op basis waarvan een verantwoorde keuze dient te worden gemaakt. Voor parochianen kan deze keuze anders zijn -en voor direct in hun belangen getroffen en zal deze keuze ook anders zijn, dan de keuze die de pastoor en het parochiebestuur als degenen die wettig rechten op de kerk kunnen doen gelden hebben genomen.

De bisschop heeft in deze als ordinarius loci een beslissende rol aangezien hij degene is die, na de Priesterraad gehoord te hebben, een decreet tot onttrekking aan de Eredienst kan uitvaardigen. Ook de bisschop zal daarbij de argumenten en ernstige redenen afwegen en wel in relatie tot de mogelijkheden die de pastorale situatie in de parochie en het bisdom biedt, waarbij vanzelfsprekend ook de goede zorg voor het zielenheil van de parochianen uitgangspunt is.

Uit de bezwaren van appellanten blijkt terdege hoe emotioneel de sluiting van de Luciakerk voor hen is. In de bezwaren worden zaken aangehaald die deze emoties nog versterken. De moeizame relatie die u heeft met de pastoor en het kerkbestuur, ongelof en ontkenning ten aanzien van de desastreuze en daardoor gevaarlijke onderhoudstoestand van het kerkgebouw en de daarmee gepaard gaande noodzakelijke restauratiekosten op korte termijn alsmede ten aanzien van de financiële positie van de parochie en de locatie Ravenstein. Uiteraard zal ik hierop later nog ingaan, voor zover inhoudelijk van belang in het kader van mijn beslissing.

#### b. Inhoudelijk.

De noodzaak om tot vermindering van het aantal kerkgelegenheden te komen, is algemeen bekend. Dit mede ter ontlasting van het almaar krimpde aantal beschikbare (en vitale) priesters en teneinde de sacramentaliteit van onze Kerk -met name tot uitdrukking komend in de wekelijkse Eucharistie- te waarborgen. Daarnaast spelen ook het almaar verminderende aantal participerende gelovigen, zowel ten aanzien van het kerkbezoek en inzetbaarheid voor parochiële activiteiten. Ook financiële argumenten zijn in deze van belang. Een ieder is bekend met de almaar dalende inkomsten van parochies, door vermindering van collecte-inkomsten en parochiebijdragen, en de sterk stijgende kosten voor onderhoud en instandhouding van het kerkelijk onroerend goed, met name de kerkgebouwen. Op zich hoeven deze argumenten nog geen ernstige reden als bedoeld in canon 1222§2 op te leveren, doch ten aanzien van de H. Luciakerk heb ik niet anders dan kunnen concluderen dat er terdege ernstige redenen zijn, zoals is mijn decreet van 5 juni 2020 aangegeven die het raadzaam maken dat de kerk niet langer voor de eredienst wordt gebruikt.

#### 1. (uw a)

U stelt dat de afname van de betrokkenheid van parochianen zeer betrekkelijk is. Dit noopt niet tot afwijking van het voor de fusie gestelde uitgangspunt dat de H. Luciakerk een van de 3 hoofdkerken



van de parochie Heilige Johannes de Doper zou zijn. Voor herbestemming van de kerk met behoud van eredienst zou een groot draagvlak bestaan hetgeen aansluit bij het gedegen herbestedingsplan dat door de Stichting Erfgoed Ravenstein is gepresenteerd.

Feit is dat de participatie van gelovigen meer nog dan in de andere kerkgemeenschappen van de Heilige Johannes de Doperparochie is afgenomen. De betrokkenheid was vóór de noodzakelijke sluiting in december 2016 al minimaal met gemiddeld slechts 20 tot 30 bezoekers van de weekendvieringen, geringe financiële betrokkenheid en nog slechts een gering aantal oude vrijwilligers.

Ten tijde van de fusie per 1 januari 2014 was de zeer slechte onderhoudstoestand van de Luciakerk en de hoge kosten om tot herstel te komen niet bekend. Was dit wel het geval geweest dan zou aanwijzing hoogstwaarschijnlijk niet hebben plaatsgevonden.

Het herbestedingsplan van de Stichting Erfgoed Ravenstein is door de Ravensteinse bevolking, ook door uw stichting, alom positief ontvangen en heeft een groot draagvlak. Dit herbestedingsplan voorziet niet in een functie voor de eredienst. Het door u genoemde grote draagvlak voor behoud van de eredienst is derhalve uiterst betrekkelijk. Dit blijkt te meer uit de reacties vanuit het Ravensteinse die het bisdom vanaf de sluiting van de kerk in december 2016 heeft mogen ontvangen, welke in zijn algemeenheid niet zozeer de sluiting voor de eredienst betroffen doch veeleer pleitten voor behoud van het gebouw als centraal, beeldbepalend en cultureel element in Ravenstein met daaraan gekoppeld een functie ten behoeve van de gemeenschap. Met de herbesteding zoals de Stichting Erfgoed Ravenstein voorstaat wordt daaraan meer dan voldaan. Ook u geeft meermaals te kennen dit plan gedegen en ondersteuning waard te vinden.

## 2. (uw b)

U stelt dat ernst van de situatie omtrent de bouwkundig zeer slechte staat van de Luciakerk omstreden is en de bouwkundige rapporten niet nopen tot de rigoureuze sluiting welke in december 2016 heeft plaatsgevonden. Restauratie zou ook in fasen kunnen plaatsvinden.

Feit is dat de bouwkundige staat van de kerk zo slecht is dat het betreden van het gebouw gevaar oplevert voor de veiligheid van de gelovigen, waarvoor het parochiebestuur de aansprakelijkheid niet wil en kan dragen. De gevaarstelling ligt niet enkel in het afvallen van gruis en stucwerk, doch ook in de kapconstructie zelf. Het wegnemen van de problemen kan enkel via een grootschalige, niet in fasen uit te voeren restauratie.

Ir. Th. de Groot van de Afdeling Bouwzaken concludeert hierover het volgende:

“In 2016 zijn van het stucgewelf op houten latten plaatselijk stukken stucwerk naar beneden gevallen. Dit komt vooral naar voren in de aanzetten ofwel geboortes van de gewelven waar het stucwerk op de meeste plaatsen flink gescheurd is, grote stukken pleisterwerk zitten los en plaatselijk zijn stukken naar beneden gevallen.

De monumentenwacht heeft eerder geconstateerd dat de kapconstructie is vervuild en er op diverse plekken onderdelen zijn vermolmd, ingerot en sporen van actieve bonte knaagkever voorkomen. De kap is moeilijk bereikbaar en veel muurplaten en kruisbalken zitten ingemetseld, waardoor eerder de staat van de kapconstructie niet inzichtelijk is gemaakt. Ten tijde dat er werd nagedacht over een totale restauratie (2019) is de kapconstructie door een zeer gespecialiseerde aannemer in herstel van kapconstructies (MvLgroep) bekeken en deze constateerde 38! ernstige aantastingen door bruinrot-veroorzakende schimmels en diverse aantastingen door bonte knaagkever rondom de



gehele houten kapconstructie waardoor het houtwerk constructief zeer is verzwakt en zeer slecht is te noemen.

De kapconstructie is door alle aantastingen door de jaren heen dermate verzwakt dat andere onderdelen weer verzakt zijn en waardoor er heel veel spanning is komen te staan op de onderste delen van de kapconstructie. Het stucgewelf is aan de onderzijde verbonden met de kapconstructie waardoor die op zijn beurt weer drukt op het stucgewelf dat daardoor teveel spanning krijgt en is gaan werken met scheuren en loslaten van stucwerk tot gevolg. Gezien de problemen met de kap is er slechts één oplossing mogelijk en dat is een totaaloplossing waarbij steigers aan de binnen- én buitenzijde worden gebouwd die de krachten van de kap kunnen dragen en waarna een algehele restauratie van de buitenzijde (leibedekking/loodwerk), houten kapconstructie en binnenzijde (stucwerk) nodig is. Een zeer kostbare operatie.”

In diverse bouwkundige en onderzoeksrapporten is dit bevestigd. (buro RASP, Monumentenwacht, MvL-groep, afdeling Bouwzaken bisdom). Ook de ambtenaar Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Oss kon niet anders dan concluderen dat het parochiebestuur in verband met de gevaarstelling in december 2016 het juiste besluit heeft genomen om de kerk per direct te sluiten. De totale kosten voor deze noodzakelijke restauratie om het gebouw weer veilig te maken zijn begroot op ruim € 2.200.000,-. Gefaseerde uitvoering zal de problematiek niet oplossen en de restauratiekosten aanzienlijk verhogen aangezien dan meerdere malen kostbaar steigerwerk noodzakelijk zal zijn.

Overigens zijn in deze kosten van € 2.200.000,- nog niet de kosten voor de restauratie van de glas-in-loodramen en de restauratie van de schilderijen meegenomen, waarmee een bedrag van ruim € 700.000 gemoeid zal zijn.

Uitvoering van de restauratie zou voor de parochie een dermate grote financiële last betekenen dat dit ten koste zou gaan van het voortbestaan van de overige kerkgebouwen binnen de parochie en de middelen voor andere noden van de parochie en parochianen, te meer nu de parochie al structureel te kampen heeft met ernstige jaarlijkse exploitatietekorten. (cf: Signatura, Definitive Sentence of the College, 4 mei 1996, Ministerium Iustitiae nr. 281, p 526-527.)

De onderhoudstoestand met gevaarstelling in relatie tot de zeer hoge restauratiekosten kan dan ook niet anders dan worden gezien dan als een ernstige reden in de zin van canon 1222§2 CIC. Om de kerk voor de eredienst te behouden zijn immers disproportionele middelen nodig, die door de parochie niet gemist kunnen worden.

Overigens is de vraag in deze gerechtvaardigd of onttrekking aan de eredienst al niet op grond van canon 1222§1 CIC had kunnen plaatsvinden gezien de bouwkundige staat van de kerk die zo slecht is dat het betreden van het gebouw gevaar oplevert voor de veiligheid van de gelovigen zoals ook door de bisschoppelijke bouwinspectie vastgesteld (zie Mgr. dr. J. Hendriks in “Een katholieke kerk onttrekken aan de eredienst”, artikel Canoniekrecht op Arsacal)

### 3. (uw c)

U stelt dat er een grote financiële betrokkenheid van de Ravensteinse gemeenschap bij de Sint Luciakerk is en dat bij de fusie vele miljoenen euro's door de voormalige parochie H.Lucia zijn ingebracht.



De door u genoemde betrokkenheid heeft zich, ook voor de fusie, helaas niet vertaald in het financieel in voldoende mate bijdragen in de kosten van de voormalige parochie en de fusieparochie. In de jaren 2004 tot 2014 (voorafgaand aan de fusie) namen de jaarlijkse bijdragen van de parochianen van Ravenstein al af met bijna 50% van ca € 40.000,- naar ruim € 20.000,-, in de jaren vanaf de fusie heeft deze terugval zich onverminderd voortgezet, ook voorafgaand aan december 2016 toen de kerk wegens gevaarstelling is gesloten. Al die jaren heeft de parochie H. Lucia te kampen gehad met structurele exploitatietekorten en een afnemend vermogen. De financiële inbreng van de parochie Ravenstein in de fusie is, in tegenstelling tot hetgeen u aanhaalt, dan ook uiterst beperkt geweest. De parochie had ultimo 2014 behoudens enige verpachte landerijen slechts een eigen vermogen van ca € 320.000,- en geen voorziening groot onderhoud kerkgebouw. Al met al rechtvaardigt deze inbreng niet de noodzaak en verplichting voor het parochiebestuur om het kerkgebouw te restaureren ten behoeve van de eredienst tegen de achtergrond ook van de andere apostolaatsverplichtingen die de parochie heeft.

#### 4. (uw d en e)

U stelt dat de afnemende participatie door de Ravensteinse gelovigen aan het parochiële leven gevolg is van de sluiting van de Luciakerk en dat wel degelijk het verlangen leeft de kerk voor de reguliere eredienst in stand te houden en bij te dragen aan een nieuwe vitale parochiegemeenschap. Deze participatie was echter al voor de sluiting en zelfs voor de fusie sterk dalend, zoals overigens binnen de gehele katholieke gemeenschap in Nederland. Gezinnen en jongeren waren volstrekt afwezig, nieuwe vrijwilligers waren en zijn nauwelijks te vinden. Ook van het verlangen naar behoud van de kerk voor de reguliere eredienst is niet gebleken, zoals ik hiervoor reeds heb opgemerkt ten aanzien van de zeer grote steun voor de herbestemmingsplannen zonder eredienstfunctie, het ontbreken van reacties tegen de sluiting in 2016 en het feit dat weinig gelovigen zich geroepen hebben gevoeld in een van de andere kerklocaties in de nabije omgeving te participeren. Niet valt in te zien waarom dit in de nabije toekomst, bij behoud van het kerkgebouw voor de eredienst tijdens en na de restauratie ineens anders zou zijn.

#### 5. (uw f)

U stelt dat het eigen is aan de publieke katholieke geloofsbeleving dat katholieken niet geneigd zijn voor gewone vieringen naar een andere dan de eigen plaatselijke kerk te gaan en er door de onttrekking aan de eredienst dus wel degelijk sprake is van schade aan het zielenheil. De rechten van de gelovigen op geestelijke bijstand en het vieren van de eredienst zijn echter niet verbonden met een bepaald kerkgebouw. Ook het afleggen van een grotere afstand om naar de kerk te gaan, in casu vanwege de aanwezigheid van de St. Josephkapel en de Garnizoenskerk in de onmiddellijke nabijheid van de Luciakerk en de H. Lambertuskerk in Huisseling niet eens van toepassing, betekent niet dat aan het zielenheil schade wordt toegebracht (vgl. Signatura, Definitive Sentence of the College, November 21, 1987, Prot. N. 17447/85 CA en Signatura, Definitive Sentence of the College, Mai 4, 1996, Ministerium Iustitiae, nr. 235-237)

#### 6. (Uw g)

U stelt dat het kunnen realiseren van een profane, waardige bestemming geen argument oplevert voor de onttrekking aan de eredienst en dat ook de noodzaak daartoe niet bestaat.



Inderdaad levert de mogelijkheid om een profane, waardige herbestemming te realiseren geen ernstige reden op voor onttrekking aan de eredienst, doch het is wel een voorwaarde wil onttrekking kunnen plaatsvinden blijkens canon 1222§2 CIC. Dat de noodzaak tot onttrekking bestaat is hierboven reeds uitvoerig beschreven.

7. (uw h).

De historische en kunsthistorische waarde van de H. Luciakerk wil ik zeker niet ontkennen, zoals u stelt. Door de Stichting Erfgoed Lucia Ravenstein zal hieraan dan, zoals ook moge blijken uit haar herbestemmingsplan, zoveel mogelijk recht worden gedaan. Daartoe zal een substantieel deel van de kerkelijke inventaris (met name al hetgeen op basis van de status als rijksmonument op grond van civiele wetgeving niet verwijderd mag worden) in bruikleen aan de Stichting blijven, mede in het kader van de museale activiteiten. Ook de roerende inventaris kan in dit kader worden tentoongesteld. Overigens is de artistieke of historische waarde van een kerkgebouw geen wettelijke grond voor beroep tegen een decreet tot onttrekking aan de eredienst (vgl. *Signatura, Definitive Sentence of the College, Mai 4, 1996, Ministerium Iustitiae, nr. 236-237*).

8. (uw 4, 5 en 9).

U stelt dat de ernstige redenen welke hebben geleid tot het decreet overwegend en eenzijdig zijn aangedragen door het parochiebestuur en dat over de noodzaak van de onttrekking geen enkel overleg met de Ravensteinse gelovigen en Ravensteinse bevolking heeft plaatsgevonden. Uiteraard ben ik voor mijn informatie deels afhankelijk van het daartoe aangedragene door de pastoor en het bestuur van de parochie, doch niet alleen. Door meerdere onderzoeksbureaus alsmede het Bisschoppelijk Bouwbureau zijn rapporten opgesteld die de noodzaak tot onttrekking aan de eredienst meer dan rechtvaardigen. Ook de lokale overheid is hierbij meer dan eens betrokken.

Door de parochie, in de persoon van de pastoor die in deze de parochie in rechte vertegenwoordigd, is, daarin ondersteund door het parochiebestuur, aan de bisschop verzocht om sluiting en onttrekking aan de eredienst van de H. Luciakerk. Andere personen of organisaties die werkelijke rechten op het kerkgebouw hebben zijn niet aanwezig, bij ontbreken van fundaties, grafrechten voor graven in de kerk en organisaties die op een eigen rechtstitel het kerkgebouw voor het vieren van de eredienst gebruiken. Door het verzoek en daarmee de instemming van de pastoor is ook aan het bepaalde van de noodzakelijkheid van toestemming van hen die wettig rechten op de kerk laten gelden -dit zijn niet de parochianen- voldaan.

Weliswaar heeft geen hoorzitting met de parochianen plaatsgevonden over het voornemen tot onttrekken van de kerk aan de eredienst, doch in de afgelopen jaren sinds de noodzakelijke sluiting in december 2016 hebben er vele contacten en overlegsituaties over de toekomst van het gebouw plaatsgevonden, met het bisdom, met individuele parochianen, met de locatieraad, met de dorpsraad, met de overheid en ook met (leden van het bestuur van) uw stichting. In zoverre kan ik het volledig ontbreken van enig overleg, zoals u stelt, niet plaatsen.

9. (Uw 6 en 7 en 8).

Deze bezwaren betreffen met name de vervreemding van het kerkgebouw. Zo stelt u dat u (en met u alle parochianen en de gehele Ravensteinse bevolking al kunt u dit niet staven) met het





parochiebestuur van gedachten had willen wisselen over diverse vragen over de onttrekking aan de eredienst als consequentie van de vervreemding van het gebouw.

Alhoewel uw vragen zich met name richten op de procedure omtrent de vervreemding van kerkgebouwen als verwoord in deel 3 van de 'Procedurele Richtlijnen' voor ' (...) de sluiting of het terugbrengen van kerken tot profaan en niet onwaardig gebruik en de vervreemding van kerken' van de Congregatie voor de Clerus d.d. 30 april 2013 en niet op de procedure inzake de onttrekking aan de eredienst (deel 2 van de Richtlijnen) en derhalve geen deel uitmaken van de onderhavige beroepsprocedure, wil ik er toch kort op ingaan.

Voorop staat dat de richtlijnen, voor zo ver dit ook in het kader van de Nederlandse wetgeving ten aanzien van monumenten mogelijk is, uiteraard zullen worden gevolgd.

Ten aanzien van het deels onttrekken van het kerkgebouw aan de eredienst verwijs ik u naar het op pagina 2 gestelde.

Over de kerkelijke inventaris en gewijde voorwerpen, het vaatwerk, de textilien, beelden, schilderijen en dergelijke wordt uitdrukkelijk gewaakt door de parochie en het bisdom in de persoon van de gedelegeerde voor kerkelijke kunst, deken F. Ouwens. De goederen blijven alle in eigendom aan de parochie en zullen waar mogelijk als collectie in het aan de eredienst onttrokken kerkgebouw een museale invulling krijgen. Hetgeen niet teruggeplaatst kan worden zullen zoveel als mogelijk in bruikleen worden gegeven aan het Catharijnenconvent of het Museum voor Religieuze Kunst (Krona). Vervreemding aan niet-kerkelijke instellingen of particulieren zal in geen geval plaatsvinden. Een en ander conform ook de Guidelines en Final recommendations als vastgesteld door de Pontifical Council for Culture and the delegates of the episcopal conferences of Europe, Canada, the United States and Australia naar aanleiding van de conferentie te Rome d.d. 29 en 30 november 2018. De gevraagde controle hierop door de Ravensteinse gemeenschap, niet zijnde de eigenaar van de goederen, acht ik niet opportuun.

U stelt dat vervreemding van de Luciakerk als waardevol gebouw om kunstzinnige of historische redenen wellicht ook voorbehouden is aan instemming van de Heilige Stoel. Los van het feit dat over de waarde valt te twisten ziet ook deze bepaling louter op de vervreemding en niet op het onttrekken aan de eredienst en daaraan gekoppelde procedure en is daarmee geen juridisch beroep op grond van de wettekst (vgl. *Signatura, Definitive Sentence of the College, Mai 4, 1996, Ministerium Iustitiae, nr. 236-237*).

Juist is dat een parochie niet noodzakelijk eigenaar moet zijn van een kerkgebouw dat is bestemd voor de eredienst en dat vervreemding indien noodzakelijk aan een derde kan geschieden ten behoeve van voortgezet gebruik als een plaats van katholieke eredienst. Zoals ik op pagina 2 reeds heb aangegeven betekent dit dat het gebouw dan ook enkel voor de eredienst gebruikt kan en mag worden, en niet voor andere activiteiten welke ook uw stichting voorstaat.

Tot slot: het door u genoemde voornemen de Sint Lambertuskerk te Huisseling aan de eredienst te onttrekken ten faveure van de Luciakerk is mij niet bekend.



#### 4. Procedureel

Canon 1222 CIC stelt dat de diocesane Bisschop een kerkgebouw “waar andere redenen het raadzaam maken dat een kerk niet langer voor de goddelijke eredienst gebruikt wordt .... na de priesteraad gehoord te hebben ...kan terugbrengen tot een profaan en niet onwaardig gebruik, met toestemming van hen die wettig rechten op de kerk laten gelden, en mits het zielenheil er geen enkele schade door lijdt”.

Na langdurige overwegingen en onderzoek hebben pastoor en bestuur van de parochie Heilige Johannes de Doper, voorzien van de nodige argumenten, aan de bisschop verzocht tot uitvaardiging van het decreet tot onttrekking aan de eredienst van de H. Luciakerk.

Het verzoek is aan de Priesterraad, in vergadering bijeen, ter advisering voorgelegd, waarbij de Priesterraad ook kennis heeft kunnen nemen van de ernstige redenen die het raadzaam maken tot onttrekking over te gaan alsmede van de bezwaren en gevoeligheden die binnen de Ravensteinse gemeenschap reeds speelden. Door de Priesterraad is vervolgens positief geadviseerd. Eerst daarna is door mij het besluit tot onttrekking aan de eredienst genomen en heb ik het decreet daartoe uitgevaardigd.

Niet ontkend kan worden dat de H. Luciakerk momenteel door de gevaarlijke onderhoudstoestand niet langer voor de eredienst kan worden gebruikt. Dit zou pas anders zijn nadat een grootschalige, kostbare en langdurige restauratie heeft plaatsgevonden, gedurende welke tijd ook geen eredienst kan worden gevierd, zoals de afgelopen 4 jaar al het geval is. Hierboven is afdoende aangegeven dat er zeer ernstige redenen zijn die er toe nopen de kerk aan de eredienst te onttrekken. Binnen de parochie Heilige Johannes de Doper zijn andere kerken en locaties aangewezen en beschikbaar voor de eredienst. De priesters die in vieringen in de aangewezen kerkgebouwen voorgaan, vieren de H. Mis voor de parochie als geheel en voor het gehele hen toevertrouwde volk, zijnde de parochianen van de parochie Heilige Johannes de Doper, waaronder die van de voormalige parochie Heilige Lucia. De gelovigen zijn en blijven aldus in de gelegenheid om Woord en Sacrament in de eredienst te ontvangen en te vieren en dat mitsdien het zielenheil van de gelovigen in voldoende mate zal zijn gewaarborgd.

De voormalige Luciakerk zal worden ondergebracht in de Stichting Erfgoed Lucia Ravenstein, welke voorziet in een sociaal, maatschappelijk, cultureel en museaal gebruik van het gebouw welk daarmee voor de Ravensteinse gemeenschap behouden blijft. Uiteraard is deze herbesteding onderhevig aan de goedkeuring van de Bisschop die er uiteraard op zal toezien dat het gebruik past binnen de richtlijnen van de R.K. Kerkprovincie terzake en mitsdien niet onwaardig zal zijn, hetgeen ook voor de lange termijn wordt geborgd door middel van daartoe strekkende kettingsbedingen en kwalitatieve verplichtingen.



## Conclusie

Concluderend kan ik stellen dat aan het besluit tot sluiting en onttrekking aan de Eredienst van de kerk van de Heilige Lucia te Ravenstein een langdurig proces, met uitvoerig overleg en afweging van alle voors en tegens en met inachtneming van de eisen die canon 1222 CIC in deze stelt, is voorafgegaan.

a.

De onttrekking aan de goddelijke eredienst en daarmee het terugbrengen tot een profaan en niet onwaardig gebruik vindt zijn grondslag niet enkel in ernstige redenen (*causa graves*) maar zelfs in zeer ernstige redenen (*gravissimae*), rekening houdend met de voorwaarden als in de brief van 30 april 2013 door de Congregatie voor de Clerus vastgesteld.

b.

Er hebben door de pastoor en het parochiebestuur vele contact- en overlegmomenten plaatsgevonden met locatieraad, parochianen, geïnteresseerden, overheid, deskundigen en bisdom.

c.

Er is terdege rekening gehouden met het zielenheil van de gelovigen.

d.

Er is terdege rekening gehouden met de wensen van de Ravensteinse gemeenschap (sociaal, maatschappelijk en cultureel gebruik ten behoeve van inwoners, museale functie, blijvende aanwezigheid in museale opstelling van groot deel der inventaris en kunstschaten) en de Richtlijnen als verwoord door de Pontifical Council for Culture.

e.

Er zijn geen derden die wettig rechten op de kerk kunnen laten gelden.

f.

De priesterraad is vóór besluitvorming bijeengeroepen, geïnformeerd en gevraagd om advies ter zake van de onttrekking aan de eredienst van de H. Luciakerk.

In zoverre is het besluit weloverwogen en nà verkregen positief advies van de Priesterraad tot stand gekomen. In uw bezwaren heb ik geen overtuigende argumenten gevonden welke intrekking dan wel wijziging van het decreet van 5 juni 2020 of opschorting van de uitvoering daarvan rechtvaardigen.

## Beslissing

Gezien het bovenstaande kom ik derhalve tot de navolgende beslissing op bezwaar:

- de bezwaren tegen het decreet de dato 5 juni 2020 verklaar ik bij deze ongegrond;
- er is geen noodzaak tot opschorting van de uitvoering van het decreet de dato 5 juni 2020;
- als datum betekening van dit decreet bepaal ik: 30 juli 2020.



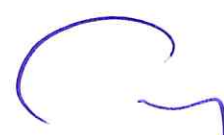
## Beroep

Indien u het niet eens bent met deze beslissing kunt u binnen vijftien nuttige dagen na betekening van dit decreet beroep aantekenen. Op grond van canon 1737 § 1 kan het beroep worden ingediend bij de auteur van het decreet zijnde de bisschop van 's-Hertogenbosch, die het beroep onmiddellijk -voorzien van alle onderliggende stukken- naar de bevoegde hiërarchisch hogere instantie te Rome moet doorzenden. Daarbij is het voor de behandeling noodzakelijk dat het beroep in een van de officiële talen die het Vaticaan gebruikt (bij voorkeur Engels) wordt ingediend.

Aldus gegeven te 's-Hertogenbosch de dato 29 juli 2020,

  
105/2020  
CANCELLARIA DIOECESIS  
BUSCODUCENSIS

mr. V. Peters  
kanselier bisdom.

  
Dr. Gerard de Korte  
Bisschop van 's-Hertogenbosch.

